

Vos primer senyor Síndic

Noemí RODRÍGUEZ

Distingides autoritats, senyores, senyors ...

Ja sé que això del tractament protocol·lari, així, a l'agost, en dissabte i amb xancletes, fa estrany.

Però més estrany és no tenir encara una llei de protocol.

I no és només perquè al Consell General tinguin molta feina per fer, que en tenen. Ni perquè no hi pensin, que hi pensen. El problema és que això del protocol fa de mal fer. Sobretot perquè generalment ningú no té problema a cedir el seu lloc, sempre que quedi clar que és el seu, de lloc, i que el cedeix perquè vol, no perquè ho hagi de fer.

Ja fa uns quants anys que es va intentar tirar endavant una llei de protocol. El 2003 ja hi va haver alguna discussió dialèctica a Casa de la Vall, perquè alguns consellers no havien tingut accés al text que preparava el govern. Un text que no va arribar a veure la llum. La darrera incursió, si no m'equivoco, va ser la de la sindicatura que encapçalava Josep Dallerès l'any 2009, que va arribar fins i tot a redactar-la l'any 2010. Però no hi va haver manera.

De fet –tot i que de forma força discreta–, aquell text de fa gairebé deu anys està servint de base per fer un nou intent. Suposo que el secret amb què s'està gestionant és perquè no se'n vagi un altre cop al calaix.

I és que –i ara arribem al moll de l'os– parlar de protocol a Andorra vol dir que tots plegats hem de decidir qui passa primer. Si el Govern o el Consell General. I aquí rau el problema. I ja no dic res dels coprínceps per no embolicar més la troca. Que un cap d'estat bicèfal i indivís té el seu *morbo* en el món del protocol.

De concepte; en primer lloc. En un estat modern, el cap de govern, el president, és qui normalment encapçala les representacions.

De fons; el Consell General és l'òrgan de govern més antic del país, és el que s'elegeix per sufragi i, en definitiva, qui escull el cap de Govern; per tant, hauria de passar primer.

Uno de los principales cambios que se introducen se produce a la hora de establecer los criterios que se usarán para establecer las precedencias en las autoridades oficiales, dando más importancia a los cargos que son elegidos en procesos electorales frente a los que son designados, visualizando de esta forma la importancia del papel de los ciudadanos en la vida de las administraciones dentro de una democracia y haciendo más visible en las ceremonias las diferencias frente al periodo anterior.

Hi ha moltes altres qüestions a tenir en compte; no ens hi aturarem ara. Ni tan sols en el problema més gros, que és el que ha impedit arribar a un consens relativament fàcil, i que no és cap altre que l'ego.

De fet, si no fos per aquesta i altres vanitats, la solució era relativament senzilla en el pla tècnic, amb una presidència interna a càrrec del Síndic i una presidència externa a càrrec del Cap de Govern. Vaja, que dins del país passa primer el Síndic, i quan sortim a fora, és el Cap de Govern qui passa primer.

Bé, estic simplificant molt, però l'anècdota de la llei del protocol ens serveix per obrir un debat pendent que el tema protocol·lari no fa sinó evidenciar, i és, al meu parer, la pèrdua de pes del Consell General els darrers anys.

Com bé sabeu, les proposicions de llei poden ser tramitades a iniciativa de:

- un Grup Parlamentari;
- tres Consellers Generals;
- tres Comuns de manera conjunta, o
- una desena part del cens electoral nacional, d'acord amb la llei.

Els projectes de llei els impulsa l'executiu; un cop aprovats pel Govern, són tramesos pel cap de Govern al Consell General acompanyats d'una exposició de motius, així com de la documentació i antecedents necessaris perquè el Consell General s'hi pugui pronunciar.

Si partim de la base que l'impuls legislatiu –en essència– neix del Consell General, per tant de les proposicions de llei que es presenten per ser tingudes o no en compte per la cambra, i que els projectes de llei, que per cert són tinguts tots en consideració, entren directament a instàncies del Govern, per què el gros de les propostes arriben per la via del Govern? 29 projectes de llei des de començament d'any i 8 proposicions de llei.

Si partim de la base que la pàgina web del Consell General està actualitzada i podem donar veracitat a aquestes dades, la primera pregunta que ens podem fer és:

Per què el gros de l'impuls legislatiu recau en el poder executiu? I sí, ja sé que la Constitució reconeix l'impuls legislatiu a tots dos. I sí, ja sé també que arreu d'Europa el problema és més o menys el mateix. Però no em tranquil·litza. La democràcia europea tampoc no és el que era. Se m'acudeixen dues explicacions –exportables amb matisos a moltes de les democràcies europees:

La primera, una qüestió d'economia domèstica. Quan el Govern impulsa un projecte de llei compta amb tècnics, assessors i experts en nòmina que fan la feina.

En el cas dels grups parlamentaris –ja no entro a valorar en el cas dels comuns ni dels particulars que poden voler impulsar una ILP–, han de sufragar la despesa de la seva butxaca o de les assignacions parlamentàries.

Per tant, a la majoria li surt més a compte impulsar un text legislatiu des de l'executiu que des del parlament, i la minoria no sempre té prou recursos.

Però hi ha un altre factor, menys evident, i que em preocupa més. I és la manca de separació de poders entre l'executiu i el legislatiu. Diguem-ne *l'esperit de la reformeta*.

En no haver-hi cap distinció entre el poder legislatiu i el poder executiu, el 1981 les transformacions econòmiques, socials i demogràfiques d'Andorra van conduir a la creació del primer Govern, amb el nom de Consell Executiu. Les reformes van continuar i van culminar amb la promulgació de la primera Constitució del país, el 1993, la qual va donar al Consell General la seva estructura actual.

Acostumat el Consell, fins a la creació del Govern, a fer el que calgués quan calia, l'arribada de la separació de poders, primer amb el Consell Executiu, després el Govern i posteriorment amb la Constitució l'any 1993, ha deixat alguns tics sobre qui fa què i com es prenen determinades decisions a casa.

La sensació que és el Govern –i qui diu el Govern diu un nucli dur de quatre o cinc persones, que inclou el cap de Govern, dos ministres potents, alguna persona de confiança i el president del seu grup parlamentari– el que acaba dirigint els fils del que toca i del que de vegades pertoca al Consell és una constant massa habitual, a la qual se suma la manca de crítica i de control que exerceix el mateix grup parlamentari de la majoria sobre el Govern.

No són opinions. Simplement constato el que d'altra banda queda ben reflectit en el diari de sessions i en el butlletí del Consell General.

La majoria parlamentària no fiscalitza prou l'acció de Govern. I quan ho fa, ho fa fora de la cambra, que no és on hauria de fer-ho.

És el que té el sistema democràtic. Està sobrevalorat, ho sé, però se suposa que és el que hem escollit. I les antigues maneres de fer política cada cop encaixen menys en una societat sovint fastiguejada per la manca de transparència dels seus representants. I amb això encaro la recta final de la meva exposició.

Perquè si tots tenim clar que la Llei electoral respecta la representativitat del territori, per què no deixem fer la seva feina als consellers de les territorials?

Posaré un exemple: la Llei de competències i transferències comunals. No entraré sobre com es va fer, ni en els intents maldestres de negociació, ni en el decebedor resultat final.

Des del meu punt de vista l'error no era tant si la negociació estava ben o mal feta. L'error, al meu parer, rau en qui havia de consensuar el text, i que al meu parer no eren uns altres que els Consellers de les territorials, i no pas ni el Govern ni els Comuns, tots dos amb un clar conflicte d'interessos.

La població ha escollit en circumscripció parroquial els dos Consellers que han de representar la parròquia al Consell General, que és l'òrgan legislatiu, però quan es fa una llei que afecta la gestió del territori, aquesta potestat l'agafen els comuns i el Govern. Algú m'ho explica?

Els candidats a consellers generals de les territorials es designen més a partir de raonaments estratègics que no de la funció que haurien de tenir. Una funció, per cert, poc o gens detallada en el Reglament del Consell General.

Els ciutadans escullen Consellers Generals, als quals deleguen la sobirania popular, però

majoritàriament són els ministres, designats a dit pel Cap de Govern –i no necessàriament electes– els que escullen, dissenyen i redacten les lleis.

I després de mesos de treballs i esborranys, els grups parlamentaris de la majoria en tenen prou amb un parell de reunions informatives (o tres si el tema toca algun voraviu) per donar-hi el vistiplau abans no entri a tràmit parlamentari. Un tràmit parlamentari que sovint és això, un tràmit.

A partir d'aquí, el peix ja està venut, i les esmenes presentades i aprovades pels partits de l'oposició solen ser casos excepcionals, més per corregir errors de forma que per matisar-ne el fons. I tot, davant d'una ciutadania adormida, que cada cop està menys interessada i més allunyada emocionalment dels afers de la cosa pública.

Potser no és un mal sistema, aquest de renunciar *de facto* a la tasca dels Consellers de les territorials, però aleshores, si un cop dins l'hemicicle els Consellers electes a les territorials no tenen més funció específica que el seu paper en les votacions de les lleis qualificades, per què no actuem en conseqüència i canviem la llei electoral per fer-la més proporcional? Que també estaria bé, tot sigui dit.

Potser el que caldria és repensar el sistema, fer del Consell General un òrgan legislatiu potent, un espai de debat real, un centre de discussió, transparent i participatiu en què grups majoritaris, minoritaris i consellers no adscrits tinguessin accés a tota la informació que es genera, que exercissin amb rigor la seva funció de control al Govern i, ja posats a demanar, amb un reglament –em consta que s'hi treballa– que permetés que el flux d'idees i opinions fos com la vida al carrer: plural, transversal, enriquidora i sobretot una mica més dinàmica.

Agraïxo l'oportunitat de les amigues i amics de la SAC de poder compartir avui tots aquests neguits. Estic convençuda que iniciatives com la d'avui ens han d'ajudar a dibuixar el que espero i desitjo sigui un gran treball en favor de la democràcia i la gent d'Andorra.

Moltes gràcies.

Noemí Rodríguez,
periodista